

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA**

Warszawa, dnia 29 lipca 2022 r.

Druk nr 783

**Pan
Tomasz GRODZKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 84 ust. 1 Regulaminu Senatu wnoszę projekt uchwały
w sprawie uczczenia 85. rocznicy Wielkiego Strajku Chłopskiego.

Do reprezentowania mnie w dalszych pracach nad tym projektem uchwały
upoważniam pana senatora Kazimierza Michała Ujazdowskiego.

(-) Ryszard Bober

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

w sprawie uczczenia 85. rocznicy Wielkiego Strajku Chłopskiego

W 85. rocznicę Wielkiego Strajku Chłopskiego z 1937 r. Senat Rzeczypospolitej Polskiej pragnie uczcić pamięć ofiar tamtych wydarzeń. Senat RP wyraża najwyższy szacunek dla chłopów i ludowców, którzy 85 lat temu, zdesperowani koszmarem wielkiego kryzysu gospodarczego, szczególnie dotkliwie odczuwanego na wsi, w obliczu łamania podstawowych praw obywatelskich przez ówczesne władze sanacyjne, przeszli od słów do czynów i podjęli bezkompromisową walkę o zmianę na lepsze życia mieszkańców polskiej wsi. W walce tej ponieśli ogromne straty materialne i osobowe.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej składa hołd i wyraża swój najwyższy szacunek chłopskim bohaterom walczącym o wolność i demokrację. Ich ofiara krwi i cierpienia ma wartość nieprzemijającą.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

UZASADNIENIE

Po uwięzieniu, procesie brzeskim i wyroku wydanym 13 stycznia 1932 r., który był powodem emigracji skazanych do Czechosłowacji, Wincenty Witos stał się faktycznym przywódcą ludu polskiego. Z nim identyfikowały się miliony chłopów cierpiących nędzę, odsuwanych przez sanacyjne władze na margines życia politycznego. Witos stał się rzecznikiem twardej, bezkompromisowej walki z sanacją o demokratyzację życia politycznego w Polsce. Jego myśl i taktyka polityczna legły u podstaw działania Stronnictwa Ludowego. Ludowcy odstąpili od mało skutecznych form działalności w ramach opozycji na rzecz manifestacji o charakterze masowym.

Wielki Strajk Chłopski proklamowany 15 sierpnia 1937 r. był najbardziej masowym głosem protestu w dziejach II Rzeczypospolitej. Trwał 10 dni. Wzięło w nim udział kilka milionów chłopów. Policja odnotowała 188 zgromadzeń. Wśród postulatów strajkujących domagano się m.in.: zmiany konstytucji, rozwiązania organów uchwałodawczych, likwidacji rządów dyktatorskich – w sferze politycznej; wprowadzenia sprawiedliwego podziału dóbr społecznych, prawa do pracy – w sferze społecznej. Eugeniusz Romer nazwał Wielki Strajk Chłopski: „wydarzeniem dziejowym na miarę światową”; stwierdził, że coś „analogicznego mogły przeżyć w swoich dziejach tylko wielkie demokracje Zachodu”.

Z całą mocą podkreślamy, iż celem wystąpienia chłopów w sierpniu 1937 r. nie były doraźne korzyści ekonomiczne ani nawet wielkie problemy ekonomiczno-społeczne, wymagające gruntownych reform, w tym przede wszystkim reformy rolnej.

Głównym celem strajku było stworzenie podstaw rozwoju państwa parlamentarno-demokratycznego na wzór istniejących wówczas demokratycznych krajów Europy Zachodniej. Rozumiano, że wielkie przemiany społeczno-ekonomiczne możliwe są do zrealizowania wówczas, gdy władza w kraju znajdzie się w ręku organów pochodzących z wolnych demokratycznych wyborów.

Wielki Strajk Chłopski był demonstracją polityczną, która wykazała siłę, solidarność działania, wysoki stopień organizacji chłopów. Demonstracja ta miała być ostrzeżeniem dla rządu, miała skłonić go do wyrażenia zgody na powrót do demokratycznych form ustrojowych. Chłopi wykazali się instynktem państwowym i patriotyzmem.

W celu zdławienia buntu chłopskiego sanacyjne władze skierowały na wieś silne oddziały policyjne, polecając przeprowadzenie bezwzględnej akcji pacyfikacyjnej. Doszło do

starć pomiędzy strajkującymi a policją. Bilans był tragiczny: od policyjnych kul zginęło 44 chłopów, 5 tysięcy aresztowano, 617 uwięziono.

Represje nie złamały i nie osłabiły ruchu ludowego. Nie osłabiły też solidarności wsi. Strajk dał ludowcom poczucie siły. Mimo represji i ofiar Kongres SL w 1938 r. podjął uchwałę o ponownym przeprowadzeniu strajku. Do jego realizacji jednak nie doszło. Nad Polską zawisła groźba wojny i działania ludowców skupiły się wokół obrony kraju.

Po powrocie z emigracji w Czechosłowacji Wincenty Witos wezwał ludowców i chłopów do obrony niepodległości Polski: „Jakkolwiek nie myśmy zawinili obecnemu stanowi, wszyscy i wszelkimi środkami będziemy bronić przed każdym najeźdźcą nie tylko naszej niepodległości, ale każdej grudki ziemi! Dla tych celów poniesiemy wszelkie potrzebne ofiary”.

Doświadczenia Wielkiego Strajku Chłopskiego miały wpływ na powstanie w czasie II wojny światowej organizacji zbrojnej ruchu ludowego – Batalionów Chłopskich. Jej żołnierze po zakończeniu wojny byli współorganizatorami Polskiego Stronnictwa Ludowego, które pod kierownictwem Stanisława Mikołajczyka prowadziło walkę o wolność i demokrację.